

„A HAJÓ MEGTELT”

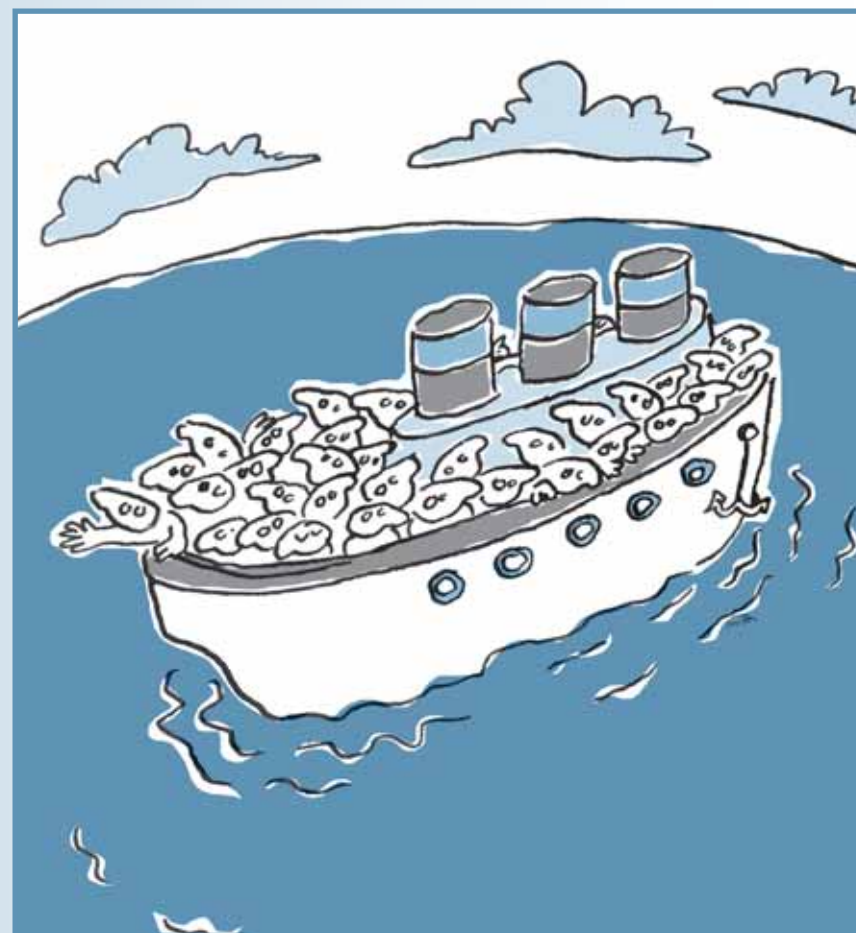
SZKA208_06

A MENEKÜLTEK BE NEM FOGADÁSA A II. VILÁGHÁBORÚBAN

Készítette: Baracs Nóra

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIA

8. ÉVFOLYAM

MODULVÁZLAT

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I. Ráhangolás, a feldolgozás előkészítése					
I/a A hajó nem köthet ki!					
A	A tanulók közösen megnézik az <i>Isten után az első</i> című film egy részletét. 7 perc	Új ismeret nyújtása Érzelmi ráhangolás	Frontális munka – filmvetítés		Filmrészlet (DVD)
B	A tanár részletet olvas fel az <i>Isten után az első</i> című könyvből 7 perc	Új ismeret nyújtása Érzelmi ráhangolás	Frontális munka – felolvasás		P1 (Ismertető)
II. Új tartalom feldolgozása					
II/a Az állam, a szervezet és az egyén					
A	A tanulók három csoportot alkotnak. A film vagy az ismertető alapján a csoportok arról beszélgetnek, hogy vajon mi motiválta 1. a kapitányt (= az egyént), 2. a parti őrséget (= a szervezetet) és 3. az USA kormányát (= az államot) a megismert helyzetben. Az azonosított motívumokat felírják egy-egy csomagolópapírra. A papírokat kiteszik egymás mellé a falra, és tanári irányítással egybevetik az okokat. 5 perc	Erkölcsei szempontok és érdekek azonosítása Elemzőkészség Véleményalkotás Együttműködés	Csoportmunka – ok- nyomozás	Csomagolópapí- rok Filctollak Ragasztógyurma	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/b Helyzet- és esetleírások					
A	A tanulók nyolc csoportot alkotnak. Minden csoport kap egy-egy szöveget annyi példányban, ahány tagja van a csoportnak. Mivel négyféle szöveg van, 2-2 csoport azonos anyaggal dolgozik. A tanulók elolvassák a szöveget, és aláhúzással kiemelik belőle a kulcsszavakat. Ezután elemzik a szövegben megjelenő motívumokat, és közösen kitöltik a D2 feladatlapot. Ha van rá idő, még összeülnek az azonos anyaggal dolgozó másik csoporttal, és egyeztetik a gondolataikat. Végül rögzítik a felmerült motívumokat a tábla megfelelő rovataiban. 13 perc	Új ismeretek nyújtása, és az emberi tettek mozgató rugóinak elemzése Szövegértés Empátia Kommunikáció	Csoportmunka – szövegértelmezés	D1 (Esetleírások) D2 (Feladatlap)	Tábla
B	A tanár odaadja a négy szöveget négy jól olvasó tanulónak, akik egyesével felolvassák azokat. Minden szöveg után közösen elemzik a leírásban megjelenő cselekvések motívumait, és felírják azokat a tábla megfelelő oszlopába. 13 perc	Új ismeretek nyújtása, és az emberi tettek mozgató rugóinak elemzése Empátia	Frontális munka – felolvasás, beszélgetés és táblai vázlatkészítés	D1 (Esetleírások)	Tábla
C	A tanulók párokat alkotnak. A párok tagjai azonos szöveget kapnak. Elolvassák, kiemelik belőle a kulcsszavakat, majd megbeszélik egymással, hogy milyen motívumok mozgathatták a történet szereplőit. Gondolataikat a D2 feladatlapon rögzítik. Az azonosított motívumokat az osztály végül a táblán is összesíti. 13 perc	Új ismeretek nyújtása, és az emberi tettek mozgató rugóinak elemzése Szövegértés Empátia Kommunikáció	Egyéni néma olvasás Páros szövegfeldolgozás	D1 (Esetleírások) D2 (Feladatlap)	Tábla

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/c Filmrészlet					
A	A tanulók közösen megnézik Markus Imhoof <i>Megtelt a bárka</i> című filmjének egy, a tanár által kiválasztott részletét. 7 perc	Új ismeret nyújtása és állásfoglalásra készítés Empátia	Frontális munka – filmnézés		Filmrészlet (DVD)
B	Ha nincs mód a filmrészlet megnézésére, a tanár ismerteti a film alaphelyzetét, majd arról beszélgetnek, hogy mi minden játszódhatott le a filmben szereplő vámtiszt lelkében az adott jelenetben. 7 perc	Új ismeret nyújtása és állásfoglalásra készítés Empátia Önkifejezés	Frontális munka – tanári közlés és irányított beszélgetés		P2 (Ismertető)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
III. Az új tartalom összefoglalása, ellenőrzés és értékelés					
III/a Külső és belső parancsok					
A	<p>A tanár felolvassa az osztálynak a P3 melléklet négy állítását, majd elhelyezi az állításokat tartalmazó lapokat az osztály négy sarkában. Minden tanuló abba a sarokba megy, amelyik állítással leginkább egyetért. A tanár minden csoporthoz kiválaszt egy-egy megfigyelőt (ezzel egyúttal elő tudja segíteni azt is, hogy az egyes csoportok létszáma kiegyenlítődjön a soron következő vitához). A megfigyelők kapnak egy-egy értékelő lapot, amelynek segítségével rögzíthetik a csoport munkájával kapcsolatos benyomásaikat.</p> <p>A csoportok ezután megvitatják a választásuk mellett szóló legfontosabb érveket, és rögzítik ezeket egy csomagolópapíron. Ezután a szóvivők 1-1 percben ismertetik csoportjuk érveit. A megfigyelők pedig elmondják a csoportmunkára vonatkozó tapasztalataikat.</p> <p style="text-align: right;">13 perc</p>	<p>Véleményalkotás A saját nézet vállalása</p> <p>Érvelés</p> <p>Mások nézeteinek befogadása</p>	<p>Egyéni döntéshozatal Egyéni megfigyelés</p> <p>Csoportmunka – érvek gyűjtése</p> <p>Frontális munka – beszámolók</p>	<p>Csomagolópapírok Filctollak</p> <p>D3 (Értékelő lap)</p>	P3 (Állítások)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/melléletek	
				Diák	Pedagógus
B	A tanulók a tanár irányításával a filmben látottakról beszélgetnek, és megpróbálják azonosítani a tettek mögötti egyéni motívumokat. Kiegészítik a táblán lévő információkat, és összegzik azokat. Végül közösen mérlegelik azt a kérdést, hogy a parancsok világában milyen lehetőségei vannak az egyéneknek arra, hogy belső meggyőződését kövesse. 13 perc	A látottak feldolgozása és hozzákapcsolása az előzményekhez Kritikai gondolkodás	Frontális munka – irányított beszélgetés		Tábla
C	A tanár ismerteti a P3 mellékletben szereplő négy állítást, majd kiragasztja azokat a falra. A tanulók magukban eldöntik, hogy melyikkel értenek leginkább egyet, és leírják az állítás betűjelét egy kis cédulára. Ezután keresnek még egy olyan diákot, aki ugyanazon az állásponton van, mint ők, és megbeszélik, hogy miért ezt az állítást választották. Az azonos állítást választók végül egy-egy nagyobb csoportot alkotnak, és hangosan is megfogalmazzák a választásuk legfontosabb indokait. 13 perc	Véleményalkotás A saját nézet vállalása Érvelés Mások nézeteinek befogadása	Egyéni döntéshozatal Páros munka – érvek gyűjtése Nagy csoportos gyakorlat – az érvek kihangosítása	Kis üres cédulák	P3 (Állítások)

TANÁRI SEGÉDLETEK

P1 Könyvismertető

Jan de Hartog *Isten után az első*

Kuiper kapitány a *Békecsillag* nevű teherhajó tulajdonosa 1939-ben átalakíttatja személyszállításra a hajóját, és Hamburgban 250 zsidó kivándorlót vesz fel, csak nőket, gyerekeket és öregeket, hogy Paraguayba vigye őket. A kikötőben a szerencsétleneket felháborítóan inzultálják, poggyászukat a vízbe hajítják, mélységesen megbotránkoztatva a mélyen vallásos Kuipert, aki egyébként is gyűlöli a náciakat. A hosszú hajóút után Paraguayban kiderül, hogy az utasok vízumai durva hamisítványok, ezért nem engedik be őket az országba. Kuipernek vissza kellene fordulnia, mindenki ezt tanácsolja neki, a legénysége, a holland követség jogtanácsosnője, egy holland „admirális”, egy nagy luxusgőzös kapitánya, de a kapitány egyedül keresztényi lelkiismeretére hallgat. Bár vállalkozása reménytelennek látszik, hisz apjának a régi bibliába írott üzenetében, miszerint „ha Isten akar valamit, az eszközöket is megadja hozzá”. Úgy gondolja, ha titokban partra tudná tenni utasait az Egyesült Államokban, aztán gyorsan nagy nyilvános hírverést csapna az érdekükben, akkor nem utasíthatnák ki őket. Ezért rendszeresen gyakoroltatja az utasokkal a csónakba és mentőhálóba szállást, ám amikor az amerikai partok közelébe ér, nyomába szegődik a parti őrség, és nem engedi kikötni őket. Élelem és remény nélkül maradnak. Több hetes kínlődás után vissza kell térnie a hajónak Európába. A többség számára ez a halált jelentette. Az utasok egy részét Anglia fogadta be, és ezek megmenekültek, a többiek azonban a náci két-három évvel később Nyugat-Európa országaiból (Belgium, Hollandia, Franciaország) deportálták; a hajó tragikus kalandja az „elátkozottak utazása” nevet kapta.

Forrás: Alexandra Kiadó könyvének, könyvborítójának felhasználásával

P2 Filmismertető

Markus Imhoof *Megtelt a bárka*

Egy fiatal svájci rendező, Markus Imhoof: *Megtelt a bárka* című alkotását magánhasználatra „a svájci Hideg napoknak” neveztük el. A náci Németországból Svájcba menekültek – zsidók, asszonyok, gyerekek, öregek, s egy nem zsidó katonaszökevény – kálváriájának története: ahogyan az önmagát a humanizmus és a demokrácia szigetének hirdető Svájc helyi hatóságainak otromba-vaskalapos bürokratizmusa a halálos veszedelemből menekülőket fogadja; – illetve végül, visszatoloncolja őket a biztos pusztulásukat jelentő német határon. Hosszan rezonál a néző tudatában a film befejező képsora: a svájci vámos – mivel „kiviteli tilalom alá eső árucikk” – elkobozza a halálba induló kisgyerektől a nagy tábla Suchard-csokoládét, amit falusi asszonyok dugtak a zsebébe; ám az utolsó pillanatban a vámtiszt letör és a gyerek szájába töm belőle akkora darabot, hogy az majd megfullad tőle; minthogy az emberi gyomor tartalma még akkor, s még ott sem vámköteles... Túl azon, hogy saját történelmi felelősségükre emlékezteti honfitársait az ifjú svájci rendező, filmjének – hazájában – valószínűleg napi aktualitást is kölcsönöz a vendégmunkások problematikája; akik – a rendező nyilatkozata szerint – gyakran majdnem hasonlóan lélektelen bánásmódban részesülnek, mint a háború idején odamenekültek.

Forrás: Zsugán István: Trambulín a világsikerhez. Megjelent *Filmvilág*, 1981. április.

P3 Az állítások, amelyek közül a tanulók választhatnak

**A parancsnak minden körülmények között
engedelmeskedni kell**

**Minden helyzetben az erkölcsi elvárásoknak
megfelelően kell viselkedni**

**Nem várható el senkitől, hogy mások érdekét
a saját érdeke elé helyezze**

**A körülményeket mindenkinek egyénileg áll
jogában mérlegelni**

Mindegyik állítást fel kell írni egy A/4-es lapra.